

Gospodar in gospodinja

LETO 1936

1. APRILA

STEV. 14

Opozorjamo na semenogojstvo

Že večkrat je bilo v Gospodarju bolj obširno pisano o pridelovanju vrtnih, zlasti zelenjadnih, semen. Pojasnili smo to zadevo od vseh strani. Toda pravega uspeha ni in ni, dasi so prav sedanjí časi za iskanje novih denarnih virov zelo primerni. Kljub vsem priporočilom in kljub veliki gospodarski stiski se še dandanes uvozi nešteto vagonov vrtnih semen iz tujine in za drag denar razpeča po državi. Zadeva, kakor je pereča, se pa tudi v bodoče ne bo izboljšala, dokler se v to svrho ne bo ustanovila posebna državna ali vsaj banovinska organizacija, ki bi vpeljala pridelovanje semen v večjem obsegu. Ob enem se bo moral prisilno omejiti uvoz vseh tistih vrtnih semen, ki se dajo v najboljši kakovosti pridelati doma. S tem pa seveda ni rečeno, da bi se marljivi, vestni in podjetni posamezniki ne mogli s pridom lotiti tega posla že sedaj in si na ta način izboljšati svoj gmotni položaj. Takim so namenjene te vrstice.

Pridelovanje semen za prodajo in trgovino s tem blagom je stvar **zaupanja**. Kdor hoče torej z uspehom delovati, si mora zaupanje pridobiti in ga ohraniti. Zaupanje pa si pridobimo samo s skrajno **vestnostjo in poštenostjo**. Pravi semenogojec mora biti tako prežet od čiste poštenosti, zanesljivosti in solidnosti, da bi za nobeno ceno ne hotel kake prevare, ki žal nikjer ni tako lahko mogoča, kakor pri prodaji semen.

Za uspešno delo v semenogojstvu je treba pa tudi nekaj znanja in izkušenj, ki si jih pridobimo šele sčasoma. Tudi to ni tako težko, da bi se ne dalo zmagati, ako imamo dobre volje, živo zanimanje in vztrajnost.

Že zdrava pamet nam veleva, da je treba začeti z malim, kajti šele polagoma si moremo pridobiti potrebne skušnje, znanje in zaupanje pri odjemalcih. Pričeti je treba le z malo plemení, ki med seboj niso nič v sorodu, da se izognemo

medsebojnemu križanju, ki je največje zlo pri pridelovanju kakršnegakoli semena.

Nikdar namreč ne pustimo iz spomina glavne in najvažnejše zahteve, ki jo stavimo na vsako seme, da je namreč **pristno**, to je tiste vrste, za kakršno ga imamo ali za kakršno ga prodamo. Zato nikdar ne pridelujmo od enega plemena po več vrst na eni njivi tesno drugo poleg druge (zelje poleg kolerab ali poleg ohrovtá, ene vrste zelja poleg druge vrste itd.).

Da se zanesljivo izognemo vsakemu medsebojnemu križanju, pridelujmo od vsakega plemena le po **eno samo vrsto**. Razne vrste istega plemena (n. pr. razne vrste solate, razne vrste korenja itd.) moremo pristne pridelati le tedaj, ako jih gojimo na zemljiščih, ki so med seboj oddaljena po več sto metrov.

Najlaže začnemo in najhitreje pridemo do prvih uspehov z enoletnimi rastlinami, kakor so n. pr. solata, fižol, grah, kumare, paradižniki i. dr. Vsa ta zelenjadna plemena so med seboj tako različna, da je medsebojno križanje izključeno, čeprav jih gojimo za seme vse na isti njivi. Od vsakega plemena vzamemo po **eno** dobro vrsto, ki ima **znano ime** in je v trgovini vpeljana. V to svrho je treba pogledati v cenik kake semenške trgovine. Domače, krajevne vrste nimajo prave veljave, čeprav so dobre; gojiti bi jih kazalo le za dom in za ožji domači promet. Ko imamo zanesljivo vreme, ga sejemo in dalje gojimo prilično tako, kakor za potrošnjo. Skrbeti moramo, da se rastline razvijejo čim bolj popolno. Ko so na višku razvoja, (ko ima n. pr. solata trde glave, ko je kumara dorasla, ko začne paradižnik rdečiti, ko fižol ali grah nastavi zarod itd.), tedaj moramo opraviti važno delo **odbiti** za seme sposobnih rastlin. Za to so sposobne samo tiste rastline, ki se v vseh ozirih **odlikujejo** in kažejo neko popolnost v

zunanji obliki in v notranji vrednosti. Za tako pravilno presojo je treba imeti seveda poleg prirodnega daru tudi mnogo izkušenj in pa trdno voljo v prid kakovosti, čeprav v škodo količini, odstraniti vse tiste rastline, ki v kateremkoli oziru ne ustrezajo zahtevam. Tako ravnanje je vestno in semenogojec, ki bo dosledno tako ravnal, si bo prav kmalu pridobil neomajno zaupanje in ne bo nikoli v zadregi kako bi svoj pridelek spravil v denar.

Podobno ravnamo z dvoletnimi rastlinami, katerih je med zelenjadjo največ (kapusnice, korenje, peteršilj, zelena, repa, čebula itd.), razlika je samo ta, da traja gojenje dve leti. Prvo leto se razvijajo te rastline samo do neke stopinje, ki je za užitek najbolj ugodna in šele drugo leto poženejo stebela, cveto in obrodijo seme. Pri dvoletnicah je izbira za seme sposobnih rastlin precej lažja nego

pri enoletnicah. Korenje, peteršilj, zeleno, repo, zelje itd. odberemo za seme že jeseni, vse skrbno spravimo čez zimo in spomladi zarana posadimo. Še enkrat pa poudarjamo, da brez pravega imena seme nima nobene vrednosti. Pozor torej na ime, da se kako ne zameša!

Ko kupujemo seme za nadaljno razmnoževanje, je potrebno, da vemo, koliko zrn gre na gram, da ne kupimo preveč ali premalo. Tu nekaj primerov od najnavadnejše zelenjadi. Semena od kapusnic (zelja, karfijole, ohrovta, kolerab) gre na gram 500 do 400 zrn, od zelene 2000 zrn, od glavnote solate okoli 1000 zrn, od endivije 800 zrn, od paradižnikov 500 zrn, od čebule 250 zrn, od pora 350 zrn, od kumar 50 zrn, od peteršilja 900 zrn, od korenja 500 zrn, od špinaca 100 zrn, od repe 400 zrn, od rdeče pese 50 do 90 zrn. H.

Pesa najboljša zimska krma

Za naše govedo je najhujše, če se v zimskih mesecih mora zadovoljiti samo s suho klajo: senom in slamo. Navajena je pač od spomladi do jeseni na lahko prebavljiva in osvežujoča tečna zelena krmila, ki ji vse drugači teknejo kot težko prebavna suha hrana. Zato je naravno, če tekem zime, zlasti pa proti pomladi, ko zmanjka vsakega zelenja in korenja, tako shujša, da potrebuje več časa preden se z zeleno klajo zopet popravi. Poletno zelenje skušamo pozimi nadomestiti na različne načine. Najprvo je bilo korenje, ki ga je naš kmet prideloval že v davnih dobah; sledila mu je repa, katero oboje služi obenem tudi za človeško hrano; šele v zadnjih desetletjih se je začela upeljovati tudi pesa, ki je že dosedaj precej izpodrinila korenje in repo kot krmo. V zadnjih desetih letih smo se pa vrgli na okisanje krme, pripravo ansilaže, ki naj popolnoma nadomesti zeleno travo in deteljo. Toda glavno korenstvo za živino bo stala še nadalje krmna pesa.

Krmna pesa kot goveja krma ima razne prednosti pred drugim krmili. Tako je zelo redilna, ker vsebuje precej sladkorja, nekaj tudi lahko prebavnih beljakovin. Pa tudi njena voda, ki je vegetativna (rastna) voda, je velikega pomena za prehrano živine, ne samo da zdravstveno ugodno vpliva na prebavo, ampak tudi znatno pospešuje prebavo

hranil v suhi klaji: senu in slami. Nadalnja njena prednost obstoji v tem, da se da hraniti tja do pozne pomladi, do zelene krme, ne da bi se pokvarila. Pri pokladanju kravam učinkuje ugodno zlasti na njih mlečnost, ki jo znatno zviša, pa tudi mleko izboljša. Sicer je pa dobra za vse vrste živine, tudi za prašiče, mlade in stare, in celo za perutnino.

Te prednosti krmne pese naši živinorejci še premalo cenijo in ne goje tega prekoristnega korenstva v zadostni meri, da si bi morali vedeti, da se jim bogato izplača. Res je sicer, da povzroča nekoliko več dela in oskrbovanja, ki ga imamo z drugimi okopavinami itak dovolj, vendar njej žrtvovan trud ni zavržen in tudi gnoj, ki ji ga damo, je dobro uporabljen. Hočemo pa tu opozoriti na nekatere pogoške, ki jih naši kmetje store ob njeni gojitvi, oziroma na nekatera novejša izkustva, ki olajšajo njevo pridelovanje.

Pri nas posejejo pesa večinoma v gredice v dobro vrtno zemljo in od tam presajajo sadike na njivo. Izkkušnje so pa pokazale, da pesi presajanje močno škoduje. Ko izrgamo sadike iz zemlje ter jih nanovo posadimo, prekinemo s tem za dalj časa njih rast, zato oslabe. Zlasti če po presajanju kmalu ne dežuje, zastanejo rastline kljub zalivanju in se jih mnogo posuši. Nasprotno pa opazimo, da pesa, sejana v zrnju (v klobčičih), mnogo

lažje prenese sušo ter se do jeseni mnogo bolj odebeli kot presajena.

Kako pa pravilno sejati peso, ko nimamo sejálnih strojev? Na široko setev se ni zanesti, ker tedaj nam gre preveč semena v izgubo. Peso na široko zasejano je tudi težko okopavati in pletiti. Res je vse to. Toda tudi na malih njivah jo lahko sejemo v vrste. Najbolje je po vrstici potegniti plitke jarke, da pridejo vrste kakih 45—50 cm narazen, ter v te jarke na točko potrositi pesino seme. To delo je sicer nekoliko zamudno, toda dobro se izplača, kajti potem peso pletemo, okopavamo in osipljemo lahko s kultivatorji z vprežno živino, kar nam prihrani ogromno ročnega dela. Ker gre s tem orodjem delo hitro izpod rok, ga lahko izvedemo, če je treba, vsak teden, zemljo ohranimo ves čas čisto plevela, rahlo, kar vse zelo pospešuje rast mladih rastlin. Ostane nam sicer pletev in okopavanje v vrstah samih ter razredčenje pregestih rastlin, toda to se hitro opravi.

Tudi tam, kjer so njive tako majhne, da ne moremo z vprežno živino na nje, si lahko olajšamo njeno okopavanje in pletev z ročnim kultivatorjem, s katerim opravimo delo v eni petini časa, kakor ga rabimo z okopavanjem z motiko. Glavni predpogoj za tako delo je setev v dovolj široke vrste.

Še na nekaj drugega je opozoriti: pesa mora biti močno gnojena, če naj da bogat pridelek. Ne samo, da zemljo globoko preorjemo, kajti ta rastlina požene

globoke korenine, ampak nuditi ji moramo tudi obilo hrane v gnoju. Najboljši je seveda dobro vležan hlevski gnoj, ki vsebuje obilo dušika in kalija, glavni hranili pese. Zelo učinkovita je iz istega razloga tudi gnojnica, dobro zaleže tudi straniščenik. Že s temi gnojili, če jih damo v zadostni množini, bomo dosegli prav lepe pridelke. Še več nam bo pa dala zemlja, če ji potrosimo kakih 100 kg kalijeve soli na oral. To gnojilo je priporočati zlasti tam, kjer imajo premalo hlevskega gnoja. Je pa pesa znano izrazito kalijeva rastlina, ki je za to hranilo prav posebno hvaležna.

Glede obiranja pese v poletni dobi imajo naše kmečke gospodinjice svoje posebno mnenje: »Čim bolj se pesi obirajo listi, tem bolj se debeli.« To naziranje je pogrešeno. Zeleni listi pese so njena pljuča in želodec, ki ji služijo za prehrano. Če ji pa odvezamo te liste, jo prikrajšamo pri prehrani ter se ne bo mogla nikdar tako močno debeliti. To si naj vsakdo dobro zapomni! Poudarjamo pa, da obiranje tistih pesenih listov, ki so začeli že rumeneti, ki so torej večinoma že dovršili svojo življenjsko nalogo, ni škodljivo. Nikakor pa ne smemo odstranjevati popolnoma zelenih listov, ki služijo še za prehranjevanje rastline. Tako bi bilo tu podanih nekaj navodil za pravilno gojitve pese, te izredno važne krm-ske rastline, ki jo naj bi naši živinorejci gojili še v večjem obsegu kot dosedaj. L.

Čebela in želo

Z bližajočo se pomladjo je spel treba čebelarjem stopiti s čebelami v ozke stike, ki so bili pozimi nekako pretrgani. In spel postaja važna razmerje med čebelarjem in čebelinim žalom, katero je za premnoge ljubitelja malih živalic veliko strašilo. Človeku se vsiljuje vprašanje: čemu je čebela tako zelo oborožena? In s tako hudim orožjem, ki marsikomu povzroča ne-le bolečine, marveč tudi druge nevšečnosti, kakor bruhanje, izpuščaje, omedlevico in podobno? Zlasti če človeka ali žival napade več čebel naenkrat, so lahko posledice neprijetne. Sicer se človeku, ki je po večini telesa pokrit in ima poleg tega razum, ne primeri, da bi mu postale čebele smrtno nevarne, pač pa vemo že več slučajev, da so do pogina opikale kako žival, zlasti konje. Ali je stvarnik dal čebeli želo zato, da dela

ž njim škodo in da vzbuja sicer ljubezniva živalca toliko strahu pri večini ljudi? Gotovo ne! Čebelino ostro želo ima svoj veliki pomen, med drugim zlasti v tem, da dovoljuje ožje stike s čebelno družino samo majhnemu odstotku ljudi, ki čutijo posebno nagnjenje do čebel in imajo obenem tudi zadosti znanja in spretnosti pri ravnanju z živalco. Samo temu, razmeroma majhnemu krogu ljudi — mi pravimo: resničnim čebelarjem — želo ne povzroča prevelikih preglavic in jih ne ovira, da ne bi zvesto in vestno opravljali svojega poklica. Vsem drugim pa veli ostro želo: »Proč roké od naših sladkih zakladov! In prav je tako! Kam bi pa čebele prišle, če bi se vsak nevednež in dobičkaželnež poslal v čebelarske vrste! Nujna posledica bi bila propadanje in uničevanje čebelnih družin in

velika škoda v vsem gospodarstvu. Zakaj vsi vemo, kako važne so dobre čebele za oplojevanje rastlinstva, zlasti sadja, in vemo, koliki del uspeha gre na njihov račun. Zato je neobhodno potrebno, da se šušmarjem v čebelarstvu onemogoči škodljivi posel.

Ali je čebelin pik škodljiv? Že stokrat je dokazano, da ni. Saj vas uči skušnja, da ravno čebelarji vkljub mnogim pikom dočkajo visoko starost. Čebelinemu strupu, ki pa ni pravi strup, (kakor recimo kačji, ki razkrajja kri in jo s tem zastruplja) pripisujejo upravičeno celo zdravilne učinke. V nobenem slučaju ne deluje kvarno na organizem pri zdravem človeku. Seveda če ima kdo kak organ bolan (n. pr. srce), so posledice pika neugodne in celo škodljive, ali temu ni kriv »strup«, ampak bolni organ. Bolnik naj se ne brati s čebelami!

Posledica pičenja so takojšnje značne bolečine, ki jih čuti pač vsak, še tako star in s strupom prepariran čebelar. A bolečine se prav kmalu poležejo. Pri začetnikih se kmalu pojavi okrog pičenega mesta oteklina, ki traja do dva dni in sama od sebe splahne. Drukih posledic normalno ni. Starejšega čebelarja pa sčasoma piki tako »impregnirajo« in predelajo, da tudi oteklina izostane. Vse, kar ostane, je kratka bolečina in nič več. Če si pa dobil nekaj pi-

kov po rokah, posebno po prstih, naslednjih niti ne čutiš več in več zanje šele, ko vlečeš žela iz kože.

Za čebelarja so torej neugodni učinki čebelinega pika enaki ničli. Samo če te kakšna starica z veliko dozo strupa useka ravno v okolico očesa, je neprijetno, ker tam le nekoliko zatečeš, kar ovira pogled. Sicer pa čebelar ve, kako mu je ravnati, da so posledice pika čim manjše. Da bodo tudi drugi naši bravci vedeli, če koga po nesreči čebela piči jim povemo še njim. Prvo je, da se takoj izvleče iz kože želo. Čim prej je zunaj, tem manj »strupa« se izcedi v ranico. Zelo namreč deluje tudi, ko smo čebelo že odbili, in avtomatično iz strupnega mehurčka brizga strup v rano. Ko je želo odstranjeno, se pičeno mesto krepko poslini. Slina zabranjuje dostop zraku in preprečuje vnetanje, kar omili tudi bolečino. Da je pekočina manjša, je dobro pritisniti na pičeno mesto kak mrzel predmet ali mrzel obkladek (velja za otrokel). Če imaš pri roki salmijak, namaži! Bolečina bo mnogo manjša in prav tako oteklina.

Človek čebelin pik v nekaj minutah preboli — ne pa tako čebelo, ki jo stane življenje. Zato di tega bomo prihodnjic pogledali, kako pikanje omejimo na najmanjši obseg.

O zboljšanju travnikov

Travniki so za Slovenijo, posebno pa za alpske predele neprecenljivega pomena; brez dobro urejenih travnikov in brez zadostne množine prvovrstnega sena tudi ne moremo pričakovati kakih večjih in zaželjenih uspehov v naši živinoreji, katere je v mnogih krajih glavni vir dohodkov. Kako zboljšati pridelek krme, je vprašanje, ki zanima vsakega živinorejca. Vse gospodarsko napredne države, kjer se nahaja danes živinoreja na visoki stopnji, so posvetile prvo skrb in pažnjo ureditvi travnikov. Tem potom moramo iti tudi mi, ako hočemo našemu živinorejcu izdatno pomagati.

Večina travnikov se nahaja zaenkrat še v zelo slabem in zanemarjenem stanju; površina vseh naravnih travnikov znaša v Sloveniji približno četrtilijona hektarjev; med temi pa je večina zelo zapuščenih in neugovanih. Zato pa je tudi pridelek sena z njih tako majhen, da se včasih košnja niti ne izplača; mnoga mesta pokriva mah, ki pač najbolje do-

kazuje, kako izčrpana je že zemlja. Ti zanemarjeni travniki niso kos svoji nalogi in so gospodarstvu mnogo bolj v škodo, kot pa v korist; zato nam donasajo vedno manj sena. Mnogo takih travnikov najdemo v takih predelih, kjer sta zemlja in podnebje zelo ugodna za pridelovanje dobre travniške krme, zato se v takih krajih tudi živinoreja ne more uspešno razvijati.

Napačno ravna oni, ki misli, da je travnik na mestu samo tam, kjer ne raste in ne uspeva nobena druga rastlina.

Vedeti pa moramo, da je treba travnike ravno tako kot njive skrbno obdelovati, ako hočemo dobiti iz njih zadostno količino dobrega sena. Ako njivo slabo in površno obdelujemo, potem bo pridelek slab; popolnoma isto velja za travnike.

Njivske rastline potrebujejo za svoj razvoj zadostno količino hranilnih snovi, katere sprejemajo iz zemlje. Isto velja tudi za razne trave; ako jim ne nudimo

zadostne brane, se bodo slabo razvijale in pridelek sena bo majhen. Na takem izčrpanem zemljišču prevladujejo mešto dobrih trav razni pleveli in mah.

V prvi vrsti nas bodo zanimala ona dela, katera moramo opraviti na travniku takoj zgodaj spomladi, ako hočemo izdatno zboljšati njihovo stanje in pridelati večje količine dobre krme.

Najvažnejše opravilo je brananje travnikov. Ko je zemlja dovolj suha moramo travnik takoj braniti in prav nič odlašati; v nobenem slučaju ne smemo čakati, da bi pričela trava zeleneti. Najbolje je, da ga branamo podolgem in počez.

Za brananje travnikov nam služijo posebne travniške brane; ker so členkovite, jih z lahkoto uporabljamo na raznih tleh, na ravnih kakor tudi na neravnih. Zobei na njih so zelo ostri, zato pa močno režejo trdo travniško zemljišče.

V zadnjih letih opažamo vseeno malo več zanimanja za uporabo travniških bran. Vsek posameznik je ne more kupiti; v večji meri pa jih nabavljajo številne kmetijske podružnice in razne kmetijske zadruge.

Te brane razrežejo trdo travniško rušo in tako nastanejo v zemlji odprtine; skozi te odprtine prodira v zemljo zrak, kateri povzroči, da se rastlinke hranilne snovi hitreje razkrajajo in da so tako koreninam prej dostopne. Ravno tako pa prodira skozi te odprtine tudi voda. Ako bi teh odprtini ne bilo, potem zrak in voda ne bi mogla prodirati v zemljo v taki meri in trave bi bile s tem v svojem razvoju zelo ovirane.

Ako od travniške brane ne bi imeli nobene druge koristi, kot samo to: da rahlja zemljo, bi se njena uporaba še vedno izplačala; toda poudariti je treba, da so njene koristi večkratne. Travniška brana tudi odstrani in izruje mah in razne plevelce, kateri zelo škodujejo travniku. Tudi razni pleveli potrebujejo za svoj razvoj brano, toploto in vodo. Potrebno brano pa odvezemajo zemlji, na škodo drugih koristnih rastlin; obenem pa zavzemajo znaten prostor, tako da ne morejo na njem uspevati razne koristne trave. Z brananjem poravnamo tudi številne kratine, ki so na travniku

Ko smo z brananjem gotovi vzamemo grablje in pograbimo ves tako izruvani plevel in mah na kup; poleg plevela in mahu pa gotovo ne primanjkuje raznega kamenja. Tudi kamenje moramo skrbno odstraniti, da imamo potem pri košnji lažje opravilo.

Brananje travnikov se vedno dobro izplača in ne zahteva nobenih posebnih izdatkov; kdor je to enkrat potkusil, tega v bodočnosti ne bo več opustil.

Poleg brananja je od velike koristi za travnike, ako jih polivamo z gnojnico. Učinek gnojnice na travnikih je marsikomu dobro znan. Uporabljamo jo itak največ na travnikih, samo v malih količinah na njivah. Gnojnica vsebuje precejšnje množine dušika, ki je lahko topljiv, in kalija in pa bolj malo fosforja. Za razvažanje gnojnice se poslužujemo posebnih vozov, ki imajo zadaj odprtino za izpuščanje gnojnice, ali pa tudi razpršilnik; iz gnojničnih jam jo pa črpamo s pomočjo črpalk. č.

V KRALJESTVU GOSPODINJE

KUHINJA

Lečina juha. Lečo zberem, operem in skuham v slani vodi. Ko je dovolj mehka, jo z vodo vred pretlačim skozi penovko. Pretlačeno juho zabelim z bledorumenim prežganjem, odišavam z vejico majarona, vejico zelenega peteršilja in z lavorovim listom. Ko nekaj časa vre, zakuham na njej rezance, riž ali pa vrelo zlijem na opečene ali ocvrte žemljice. Po okusu jo okisam ali pa tudi ne.

Zabeljena leča. Lečo skuham v slani vodi. Kuhano odcedim, stresem na krožnik in zabelim s suróvim maslom, v ka-

terem sem zarumenila pest drobtin. Okus leči zelo zboljšam, ako jo poleg drobtinice potrese s sekljano šunko.

Pražena polenovka. Kuhani polenovki oberem kosti in kožo. Za en kg polenovke rabim tričetrt kg krompirja. Krompir olupim, operem in zrežem na listke. S krompirjevimi listki obložim dno kozice. Na listke naložim koščke polenovke, jih potrese s strlim česnom, s sekljanim peteršiljem, s stolčenim poprom in s soljo. Potem naložim zopet krompir in polenovko. To ponavljam toliko časa, da oboje porabim. Površino polijem z osminsko litro olja in s šestnajstinko litra mrzle

vode. Kozico dobro pokrijem, denem v pečico in dušim eno uro. Na mizo dam s kislim zeljem.

Vampi na olju dušeni. Pol kg mehko kuhanih vampov zrežem na rezance. Zrezane vampe stresem v kozico, v kateri sem razbelila tri žlice olja, zarumenila drobno zrezano čebulo in pest drobtin. To dušim nekaj minut. Potem primešam tri žlice pretlačenih paradižnikov, zalijem z juho toliko, da jih pokriva. Ko vampi prevro, jih stresem v skledo in potresem s parmezan sirom. Kot pridatek mi služijo debeli rezanci, makaroni, polenta ali koščki krompirja.

Zdrobov pečenjak. Na en četrt litra zdroba nalijem malo manj kot pol litra mrzlega mleka. Da se zdrob v mleku napije, ga pustim stati eno uro. Ko je zdrob napojen mu primešam eno celo zmotano jajce. Jajce prav dobro zmešam z zdrobom in zeljem na pekačo, na kateri sem razbelila štiri dkg surovega ali kuhanega masla. V pečici pečem pečenjak četrt ure. Potem ga obrnem in pečem še deset minut. Pečenega zdrobim z vilicami in postavim še za par minut v pečico. Na mizo dam pečenjak v solato, s kuhanimi češpljami ali s kakim drugim kompotom. Ako ga dam s solato na mizo, ga ne potresem s sladkornjem. S pridatkom kuhanega sadja pa potresem prepečenec s sladkornjem.

Kremine rezine. Masleno testo razdelim na dva dela. Vsak del razvaljam na mezinco debelo. Oba spečem na pekači v hudi pečici. En del namažen s sledečimi nadevami: V sopari stepem šest rumenjakov, štiri žlice sladkorja, štiri žlice mleka, žličico riževe moke in košček valinije. Ko je krema ohlajena, ji primešam 16 dkg umešanega surovega masla. Drugi del pa pokrijem po nadevu in zrežem na kose.

Nekaj kuhinjskih nasvetov

Vse gospodinje poznajo kostno juho, ki nam v kuhinji dostikrat nadomešča mesno juho ter izboljša to ali ono jed. Marsikatera pa še ne ve, da kosti lahko dvakrat ali celo trikrat prekuhamo in dobimo tako obilo prav dobre juhe, ki jo v kuhinji porabimo na različne načine in z njo včasih precej prištedimo.

Večkratno prekuhanje kosti za juho pa pride seveda v poštev le tam, kjer je kurivo zelo poceni, ali kjer itak kurimo, ne glede na to, če kuhamo ali ne. Kost

pristavimo za juho v mrzli vodi. Pene, ki se napravijo pri kuhanju te juhe, imajo v sebi beljakovino in jih ne odstranjujemo. Ko so se kuhale kosti približno dve uri, juho odlijemo ter porabimo ali shranimo. Nato nalijemo na kosti zopet mrzle vode in jih zopet kuhamo delj časa. Če so bile kosti sočne, lahko drugo juho zopet odlijemo in kosti še tretjič prekuhamo. Včasih pri tem lahko opazimo, da je druga juha boljša in močnejša kakor ona, ki smo jo dobili pri prvem kuhanju. Celo tretja juha je včasih boljša kakor prva. Taka kostna juha ima dostikrat tudi precej maščobe, ki se nabere na ohlajeni juhi.

Kostno juho porabimo v kuhinji na različne načine. Zelo dobro kurjo juho dobimo, če jo prekuhamo na kostni juhi. Z njo zalivamo tudi razne druge juhe, meso in zelenjad in tako dodobra izrabimo vse, kar je v kosteh.

Dobro zeljno solato dobimo, če izberemo zelje s tankimi listi, ki jim izrežemo vse debelejšje žile. Narezati in zabeliti ga moramo precej prej, preden ga denemo na mizo. Taka solata potrebuje dve do tri ure časa, predež se omešča. Da je prej mehka, jo narezano potolčemo s kladivom ali pa malo nasolimo in obtežimo. Soli smemo pridejati samo toliko, da je solata dovolj slana, ker ne odlijemo soka, ki se morda nabere, ker bi izgubila taka zeljna solata precej na svoji hranilni vrednosti. Zeljni solati primešamo lahko tudi nastrgana sirova jabolka, rezine zelene ali paradižnikov (jeseni).

Š. H.

g Izvoz semenskega krompirja iz Holandske. V minulem letu je Holandska izvozila 10.572 vagonov semenskega krompirja. Največ ga je kupila Francija 4535 vagonov, Belgija 4132, Nemčija 809, Italija 549, Švica 214, Češka 149, Anglija 19, Brazilija 113, Portugalska 41 in Avstrija 14 vagonov. — Vprašanje nastane, zakaj prav za prav ta mala država izvozi toliko semenskega krompirja? — Ker so Holanci znani kot izvrstni gojitelji in pošteni dobavitelji semenskega blaga. Tam so kmetje tekom desetletij vzgojili najrazličnejše vrste krompirja za vsako zemljo posebej, za vsako lego, jedilne sorte in industrijske sorte, ki ohranijo svoje dobre lastnosti dolgo let. Pa tudi država gre poljedelcem na roko ter jih v njih delovanju vsestransko podpira in nadzira.

GOSPODARSKE VESTI

DENAR

g Ljubljanska denarna borza. V zasebnem klringu so na ljubljanski borzi plačevali za tuje valute povprečno naslednje cene: angleški funt 250 Din, ameriški dolar 49.60 Din, nemška marka 14 dinarjev, avstrijski šiling 9.37 Din, španska peseta 6.32 Din, italijanska lira 3.02 Din, grški bon 31 par. — Uradni tečaji z dodatkom so pa beležili: angleški funt 216.42 Din, amer. dolar 45.33 Din, holandski goldinar 29.63 Din, nemška marka 17.59 Din, švicarski frank 14.28 Din, belgijski belga 7.40 Din, francoski fr. 2.88 Din, češka krona 1.81 Din.

g Proizvodnja zlata v naši državi. V letu 1935 smo v naši državi proizvedili 240 kg zlata v vrednosti 12.5 milj. Din, ter 59 kg srebra. V januarju letos pa je znašala produkcija že 44 kg (lani januarja le 11 kg), produkcija srebra pa 6.22 (lani 2.8) kg.

CENE

g Žitni trg. Položaj na žitnem tržišču je popolnoma miren pri neizpremenjenih cenah. Dovozi blaga na tržišča so zelo slabi, ker so kmetje zaposleni pri spomladanskih delih. Pa tudi kupcev ni. Ozimne so dobro prezimile, zato ni na njih opaziti nobene škode. Ker se je tudi zmanjšala nevarnost poznih mrazov, se obeta v splošnem dobra letina. Posledice temu je nazadovanje cen. — Na ljubljanski borzi je bilo v zadnjem tednu le malo zaključkov, zato navajamo tu cene žitne borze v Novem Sadu, ki veljajo za blago postavljenό na bližnjo nakladalno postajo, zloženo v vrečah v vagone za 100 kilogramov: Pšeniča bačka in sremska 160—162 Din; bačka okolica Sombor 158 do 160 Din, bačka ladja Tisa in Begěj 162—164 Din, slavonska 164—166 Din, banatska 160—164 Din; moka sremska in slavonska št. 7 155—165 Din, fižol bački in sremski (beli) 175—180 Din. Koruza bačka in sremska 109—110 Din, otrobi bački 96—98 Din, banatski 95—97 Din.

g Svetovni pridelek pšenice 1935. Iz zadnjega mesečnega poročila Mednarodnega kmetijskega zavoda v Rimu sledi, da je sedaj lanška svetovna letina pšenice ocenjena za 500.000 ton višje kot pri prejšnjih cenitvah. Celotni svetovni pridelek znaša 91.5 milj. ton (leta 1934 91.5

in leta 1931 100.5 milj. ton), od katere množine odpade na Evropo (brez Rusije) 42.2, na Azijo 12.1, na Severno Ameriko 24.5, na Južno Ameriko 5.3, na Afriko 3.6 in na Avstralijo 4 milj. ton po 1000 kg pšenice.

ŽIVINA

g Dolenjski živinorejci za višje živinske cene. Končno so se zganili tudi dolenjski živinorejci ter se zbrali v Novem mestu, da določijo cene živini. Na zborovanju na kmetijski šoli so sprejeli obsežno resolucijo, ki je bila odposlana na merodajna mesta. Obenem so določili cene živini za kg žive teže takole: voli I. vrste 5 Din, II. 4.50 Din, III. 3.50 Din; krave I. vrste 4, II 3 Din, III. 2 Din; junice 5; 4 in 3 Din, teleta I. vrste 6.50 Din, II. 5.50 Din, III. 4 Din; biki 4 in 3 Din, prašiči debeli 7—8 Din, zaklani 10—12 Din. Na podlagi teh smernic naj določijo krajevni odbori za posamezne sejme cene živini.

g Mariborski živinski sejem 24. marea. Kmetje z uspehom nadaljujejo akcijo za dvig cen ter so dovolj trdno organizirani, da ne popuščajo. To se je zopet opazilo na tem živinskem sejmu. Edino kmetje iz Ptujskega polja se akciji le težko pridružijo, četudi so se na zadnjem ptujskem sejmu precej trdneje držali. Prekupčevalcev je bilo tokrat v Mariboru manj, vendar še vedno preveč, kajti kar so prignali živine na sejem, so jo gotovo plačali kmetom po deželi po mnogo nižji ceni. — Na mariborski sejmu je bilo prignanih 10 konj, 18 bikov, 140 volov, 410 krav in 15 telet, skupaj 595 glav. Cene so bile naslednje za 1 kg žive teže: debeli voli 3.50—4 Din, poldebeli voli 3—3.50 Din, vprežni voli 2.20—3.60 Din, biki za klanje 3—3.50 Din, klavne krave (debele) 3—3.60 Din, plemenske krave 2.50—3 Din, krave za klobase 1.80—2.50 Din, molzne in breje krave 3.25—4 Din, mlada živina 3—4.80 dinarjev, teleta 5—6 Din. — Kupčija je bila živahna in prodanih je bilo 356 glav. — Mesne cene: volovsko meso I. vrste 8 do 10 Din, II. vrste 6—8 Din, meso bikov, krav in telic 5—6 Din, telečje meso I. vrste 8—10 Din, II. vrste 5—6 Din, svinjsko meso sveže 8—12 Din.

PRAVNI NASVETI

Izguba zaščite po uredbi o zaščiti kmetov. D. A. J. Vaš upnik, ki trdi, da ste izgubili zaščito in ki zahteva takojšnje plačilo dolga z obrestmi vred, aima prav, ako ste res kmet po uredbi o zaščiti kmetov. Če dolžnik ne plača obresti ali kakega letnega obroka dolga v 30 dneh od dne dospelosti, ima upnik pravico do prisilne izterjave tega obroka. Sele dolžnik, ki ne plača treh zaporednih obrokov, ali od katerega jih upnik trikrat izterja prisilno, izgubi pravico do zaščite po uredbi o zaščiti kmetov. Torej šele čez tri leta boste izgubili zaščito ako svojih obveznosti ne boste izpolnili.

Dedna pogodba med zakonci. J. O. K. Poročili ste se s posestnico. Dogovorila sta se, da boste imeli zapisano stanovanje in oskrbo do smrti, če pa ona pred vami umrje, pa bo vam zapustila posestvo. Vprašate, če velja tak doma zapisan dogovor, ali pa mora biti notarsko pismo. — Za dedno pogodbo med zakonci je predpisana posebna oblika: mora biti notarski zapis, sicer je neveljavna.

Posledica zamude. K. F. K. Nekdo vas je tožil ne plačilo 3000 Din in trdil, da ste mu ta znesek dolžni, čeprav ste imeli pobotnico in pričje, da je dolg poravnal. Pri dveh obravnavah ste bili navzoči in pri obeh je nasprotnik zgubil, pri tretji tožbi ste pa zamudili čas, ko je bila obravnava in ste bili nato kontumacirani. Vprašate, kaj vam je storiti. — To, kar ste navedli, nam ni jasno. Posledica zamude nastopi le pri prvi obravnavi. Če n. pr. stranka, ki je tožena, k sodišču na določeni dan in čas ne pride, čeprav je sama pravočasno sprejela tožbo in vabilo k prvi razpravi, potem nastopijo lahko posledice zamude. Tožnik sme predlagati, da izda sodišče zamudno sodbo po tožbenem zahtevku. Če pa je tožena stranka prišla k prvi razpravi in se je ta preložila radi zaslišanja prič itd., potem sme in mora na drugi in naslednjih razpravah sodišče razpravljati v odsotnosti tožene, ne more pa pa kontumacirati. Ker je vaše vprašanje pomenikljivo, vam svetujemo, da fakto vprašate sodnika za nasvet.

Oprostitev zgradarine. M. Kmet ima dva sinov, ki sta oba izučena obrtnika, vendar obrti navedena ne izvršuje. Kljub temu so mu naložili zgradarino. Ali bo uspešna pritožba? Kdaj in kam? — Zgradarine so med drugim oproščene zgradbe, ki služijo izključno kmetovalcem in njih kmetijskim delavcem za prebivanje po vaseh in selskih občinah, prav tako pa zgradbe, ki služijo istemu namenu, a

stojijo zunaj okoliša mest, trgov in krajev, proglašanih za javna zdravilišča. Za kmetovalca se v tem primeru smatra tisti, ki sam ali s svojimi rodbinskimi člani obdeluje zemljo, ohransko, ki je kot kmetijski delavec v službenem razmerju, če se ne bavi trajno z nobenim drugim poklicem. Za kmetovalca se bo gori navedeni smatral, če sam s sinovoma, ki se ne bavita z obrtjo, obdeluje zemljo. Ne bo vam torej težko presoditi, ali imate pravico do oprostitve ali ne. Če do sedaj niste bili oproščeni, vložite zaradi priznanja oprostitve prijavo pri davčni upravi. Če vam bodo priznali pogoje za oprostitev, se prične davčna oprostitev z začetkom trimesečja, ki nastopi po predložitvi prijave. Tudi prestanek nogoja za davčno oprostitev se mora prijaviti v 30 dneh, ker sicer zavezanca zadenejo kazni.

Prevzem dolga in zaščita. M. F. Pred enim letom ste prevzeli posestvo in dolg od ženinoga očeta ter ste se zavezali, da boste plačevali po 6% obresti. Sedaj pa ne veste, če ste zaščiteni in kakšne obresti morate plačevati. — Samo tedaj bi bili zaščiteni, če bi bili prevzeli posestvo z dolgovi na osnovi dedovanja. Ker pa tega pri vas ni bilo, niste zaščiteni in morate plačevati obresti, kakor ste se zavezali.

Odpoved obrti. J. M. — Če ste se izvrševanju obrti odpovedali in boste vseeno delali sosedom, vas obrtna oblast lahko kaznuje. Vseeno je, v kakšni obliki dobite plačilo. Tudi protiusluge z voznjami ali s poljskim delom je smatrali za plačilo.

Pešpot ob kolovozu. K. B. V. Čez sosedov vrt pelje pešpot, po kateri hodite že nad 30 let. Sedaj vam je pa sosed začel to pot zabrajevati in se izgovarja s tem, da pelje vzporedno s pešpotjo kolovoz, ki pa je vedno v slabem stanju. Radi bi dobili pojasnilo. — Če pelje vzporedno s pešpotjo kolovoz, je mogoče, da bo v slučaju pravde sodišče smatralo pešpot za nekoristno gospodujočemu zemljišču in za nepotrebno. Postava sama pravi, da se morajo služnosti kolikor mogoče omejevati. Zato se ni gotovo, da bi pravdo dobili, čeprav uporabljate navdenu pešpot nad 30 let.

Sprememba travnika v pašnik. G. J. Lj. Prijavite spremembo pri katasterski upravi, da je nastala sprememba v kulturi zemljišča. Vse nadaljuje boste zvedeli tam.

Njiva zraven gozda. T. J. Njivo imate zraven gozda. Gozd so posekali sedaj pa poganja mlado drevje. Vprašate, če morate zahtevati, da se mlado drevje ob meji zatre, da vam pozneje ne bo delalo škode. — Ne boste uspeli s tako zahtevo, zlasti pa ne, ker je bil že dosedaj na istem mestu gozd.